

Философия, политика ~~еще~~ ни помагат да ~~се~~ уверим в истината, учат ни на всичко онова, което е достойно за нашата природа. Науката на Данте е напълно правоверна: в теологията той е последовател на Тома Аквински, в философията на Аристотеля, като не дири никаква оригиналност ~~на~~ мисълта, не цели да си състави собствена система. Философията на Данте се намира в ~~неговата~~ поезия, в трогателната му жажда за ~~знания~~ ^{наука}, в пламенното сливане на всички ~~еи~~ елементи сред мъката и радостта на свършеното познание.

Тук имаме една пълна картина на света, един копнеж по истината, едно чувство за чудния ред в който "нещата се движат към различни пристани сред голямото море на битието"; тогава спорат, съмнението, ~~и~~ ^и обсъждането стават нужда на духа, който иска да намери покой в увереността на истината.

*Io l'aggio ben che più mai non ti spazia
nostra intelletto, se l'hai non lo illustra
di fuor dal qual nessun vero ti spazia.*

(Ако ли Божиите пророци не
окари у нас нито
тук не ще се изясни
свещената истина.)

Тия разисквания ~~влизат~~ ^{влизат} в разказа чрез ~~умените~~ ^{ловкостта} с която поетът ~~у~~ ^и уме да ги вмъкне, като взима повод от описваните случки: или това са съмнения, изникнали у Данте пред това, което ~~визда~~ ^и тогава водачите му, или душите се мъчат да ги разрешат; или са неясни фрази ~~и~~ ^{от} някой разговор, които той иска обяснения; или пък са необходими почивки през време на пътуването, през които, за да "не се губи напразно времето" Виргилий излага моралния ред на Ада и Чистилището. ^и Върде редки в първата част, по-нататък, в другите две, особено в "Рая" те се разпиряват по ширина и по значение, като почти напълно заместват действието с съзерцанието на истината и лиричния възторг към толкова високи загадки. Защото, въпреки научната материя, поетът се разкрива в личния си тон; тук не се касае само за яснота и елегантност, за вънкашни и реторични украси, а за чувството което се ~~и~~ ^и влага в понятията, за дълбоката способност да се усеца живота на всемира ~~и~~ ^и всеки облик на битието, за възторга от величието на Твореца, което се намира дори в законите на мисълта ни, когато намираме връзката между човека и нещата, между земята и небето. Благородството на човешката душа, хармонията на всемира, Божиата мъдрост блестят в величественото изложение на смелата материя; защото напрежението на мисълта, висотата и светлината на образите ни казват, че не само с разума си, а и с сърдцето си поетът е почнал да говори за тях, ~~като~~ ^{поради} насъщна нужда на своя дух.

Този поетичен жанр ни кара да мислим за Лукреций. Подобен е и величествения образ на Фортуна, която "върти блажено своята сфера и се радва" на правото да раздава и отнема земните блага "извън забраната на човешкия разум"; подобна е и милата картина на "простата душица", която при появяването си на този свят от всичко се увлича и има нужда от водач, за да се отправи към доброто;